

8. Bern S. The composition of the Board of the Society for cultural relations with Ukrainians abroad. (November, 1, 1960). Nowyny z Ukrainy [Ukrainian].
9. Solovyanenko A. (2005). The traditions of directing in the national Opera of Ukraine. Ukrainske muzykoznavstvo, 34, 79-87 [Ukrainian].
10. Stanishevskiy, J. A. (1991). Dmytro Gnatiuk. Kyiv, Musical Ukraine, 167 [Ukrainian].
11. Stefanovic, N. (1968). The Kyiv State Academic Opera and ballet theatre of order of Lenin named after T. G. Shevchenko. Kyiv. 273 [Ukrainian].
12. TASS. (1962) The great success of the Opera «Taras Bulba». Pravda [Russian].
13. Timofeyev V. (1962). «Mazeppa». Sovetskay Ukraina [Ukrainian].
14. Khrennikov, T. (November, 23, 1960). The Courage of the searching. Pravda [Russian].

УДК 7.072.2:2+7 «XX»

*Дундяк Ірина Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва
Прикарпатського національного університету
ім. Василя Стефаника*

МУЗЕЄФІКАЦІЯ ЦЕРКОВНОГО МИСТЕЦТВА ПРИКАРПАТТЯ (ФАКТИ, ПОСТАТІ): друга половина XX – початок XXI століть

Мета роботи – дослідити історичні події, факти і осіб в музеєфікації релігійного мистецтва Карпатського регіону в другій половині XX – початку XXI століть. **Методологія.** У дослідженні використовується біографічний метод і метод аналізу мистецтва на принципах комплексності та послідовності. Різноманітні джерела дослідження мають велике значення для об'єктивного розгляду церковного мистецтва Прикарпаття др. пол. XX ст. **Наукова новизна.** Робота узагальнює повну інформацію про збережені сакральні твори Івано-Франківської області в др. пол. XX століття. В роботі висвітлюються маловідомі факти, які супроводжували музеєфікацію і класифікацію церковних пам'яток Прикарпаття. Дослідження та збереження таких пам'яток є важливими при вивченні українського церковного мистецтва в часи атеїстичного радянського режиму. У цій ділянці особливо вирізняються у 80 ті роки постаті таких діячів як В. Мельник, М. Аронець та інші. Вони обстежували старі церкви, самостійно шукали ікони, церковне начиння, музеєфікували ці твори, дбали про їх реставрацію, досліджували, брали під охорону держави тощо. **Висновки.** Івано-Франківський краєзнавчий музей і Музей мистецтва Прикарпаття – відомі центри релігійної культури і мистецтва Прикарпаття, тому історія цих колекцій має важливе значення. Експозиція ікон художнього музею Івано-Франківська була створена мистецтвознавцем В. Мельником і є найбільш цінною частиною колекції. Це іконопис регіонів Східних Карпат та Покуття, барокова дерев'яна скульптура, стародруки і літургійний церковний одяг. Багато ікон реставровано на поч. XXI ст. В. Твердохлібом.

Ключові слова: церковне мистецтво, музеєфікація, класифікація, мистецтвознавець, музей, ікона.

Дундяк Ірина Николаевна, доцент кафедры дизайна и теории искусства Прикарпатского национального университета им. В. Стефаника

Музеефікація релігійного мистецтва Прикарпаття (факти і личности): друга половина ХХ – початок ХХІ століть

Ціль роботи – дослідити історичні події, факти і личности в процесі музеефікації релігійного мистецтва Прикарпаття у другій половині ХХ – початку ХХІ століть. **Методологія.** В дослідженні використовується біографічний метод і метод аналізу мистецтва на принципах комплексності і послідовності. Різні джерела дослідження мають велике значення для об'єктивного розгляду церковного мистецтва Прикарпаття в II пол. ХХ століття. **Наукова новизна.** Робота узагальнює повну інформацію про збережені церковні твори Івано-Франківської області у II пол. ХХ століття. В роботі викладені маловідомі факти, які супроводжували музеефікацію і класифікацію церковних пам'яток Прикарпаття. Дослідження і збереження таких пам'яток важливі при вивченні українського церковного мистецтва у часи атеїстичного радянського режиму. Тут особливо виділяються в 80-і роки діячі таких діячів як Мельник, М. Аронець і інших. Вони обстежували старі церкви, самостійно шукали ікони, церковну утварь, музеефіцировали ці твори, турботились про їх реставрацію, досліджували, приймаючи під охорону держави і тому подібне. **Висновки.** Івано-Франківський краєзнавчий музей і Музей мистецтва Прикарпаття – відомі центри релігійної культури і мистецтва Прикарпаття, а історії цих колекцій мають велике значення. Експозиція ікон художественного музею Івано-Франківська була створена мистецтвознавцем В. Мельником і вважається найбільш цінною частиною колекції. Це іконопис регіонів Східних Карпат і Покуття, барокова дерев'яна скульптура, старі і літургійні церковні облачення. Багато ікон реставровано в поч. ХХІ ст. В. Твердохлобом.

Ключові слова: церковне мистецтво, музеефікація, класифікація, мистецтвознавець, музей, ікона.

Dundiak Iryna, Associate Professor of department of design and theory of art of Vasyl Stefanyk Prekarpatian National University

Museumification of religious art of Carpathian Region (facts and personalities): in the second half of the XX century – early XXI centuries.

The purpose of the work. The article tries to explore historical events, cultural facts and personalities in the museum study of religious art of Carpathian region in the second half of the XX century – early XXI century. **Methodology** consists in the use of biographical method and the method of analysis of art on the principles of comprehensiveness and consistency. It is also important to assess the development prospects of religious art in Carpathian region, historical research and artistic process in this area. **Scientific novelty.** This study is the first attempt to present full information about the saved sacred works of art of Ivano-Frankivsk region in the second part of the XX century. The article explains little known facts that accompany the museum study and classification of religious monuments of Carpathian region. The researches and conservations of memories are important in the study of Ukrainian church art in times of atheistic Soviet regime. In this case, in 80 years, such figures as the V. Melnyk, M. Aronec and others stand out particularly. They examined the old churches, independently sought icons, church utensils, kept those works for museums, took care of their restoration, studied, took into custody of state, etc. **Conclusions.** Ivano-Frankivsk Regional Museum and the Museum of Carpathian Art are famous religious centers of culture and art of Carpathian region and origin of these collections is very important. The exhibition of icons of Art Museum in Ivano-Frankivsk was created by the art expert V. Melnik and is the most valuable part of the collection. These are the icons of Eastern Carpathians and Pokuttya, baroque wooden sculptures, old books and liturgical church clothes. Many icons were recovered by V. Tverdokhlib in the early XXI century.

Keywords: church art, museumification, classification, art expert, museum, icon.

Актуальність теми дослідження. Музеефікація церковного мистецтва у II пол. ХХ ст. стає одним з способів збереження давнього іконопису, настін-

них розписів і споруд храмів для майбутніх поколінь від окупаційної безбожницької радянської влади. Така діяльність у той час була доволі небезпечною та неугодною. Відомі постаті таких українських діячів у цій галузі: Григорій Логвин, Людмила Міляєва, Павло Жолотовський, Борис Возницький, Володимир Овсійчук, Володимир Дегтярьов, Микола Черенюк та інші. Вони обстежували старі церкви, самостійно шукали ікони, церковне начиння, музеєфікували ці твори, дбали про їх реставрацію, брали під охорону держави тощо. Прикарпаття тоді рідко потрапляло у сферу їх зацікавлень, тому питання збереження церковного мистецтва цього краю та осіб, які були до цього причетні, вимагають детального дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні малодослідженими залишаються різні аспекти проблеми музеєфікації церковного образотворчого мистецтва за часів радянської влади на Прикарпатті. Окремі відомості про таку діяльність Івано-Франківського краєзнавчого музею знаходимо у альбомі «Врятовані скарби» [3]. Про відомого прикарпатського мистецтвознавця Віктора Мельника існує небагато публікацій у пресі. Серед них особливо хочеться відзначити коротку, але емоційну і глибоку статтю Мирослава Аронця [2]. Найбільш змістовним джерелом інформації стосовно деталей діяльності В. Мельника в Івано-Франківську стало інтерв'ю з Л. Хом'як, яка особисто багато років знала В. Мельника [1]. Праці самого В. Мельника також частково віддзеркалюють історію збереження церковного мистецтва на Прикарпатті [5], [6].

Метою статті є дослідження етапів збереження, вивчення та музеєфікації церковного мистецтва Прикарпаття другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу. Сакральне мистецтво Івано-Франківщини практично до 80-х років було «terra incognita», бо у периферійних музеях дуже часто навіть у 80-ті роки ХХ ст. не було спеціалістів – реставраторів, мистецтвознавців. Тому популярною у той час була практика витратити, виділені державою, гроші на закупку «класово та ідеологічно вірних» образотворчих пам'яток (великі полотна з воїнами-визволителями, колгоспної або робітничої тематики тощо). Навіть якщо й були у фондах пам'ятки церковного мистецтва, то їх місце було, переважно, у погано пристосованих сховищах, а не у постійних експозиціях.

Колекціонування творів сакрального мистецтва Прикарпаття довгий час зводилось до вивезення кращих зразків у відомі музеї, а часто просто нищенням таких творів. В кращому випадку їх вивозили до колекцій Національного художнього музею у Києві та Національного музею у Львові. Спрямовуючи погляд на першу половину ХХ ст., можемо зауважити, що першою музейною збіркою художнього спрямування у Станіславі була колекція літургійних книг, ікон та церковних предметів духовної семінарії, заснована митрополитом Андреем Шептицьким у 1899-1901 роках [4, 26]. Книги з цієї колекції у роки після Другої світової війни передали до архіву, а ікони і начиння, ймовірно, до теперішнього краєзнавчого музею, де їх доля була нещаслива.

Другою збіркою церковного мистецтва Прикарпаття можна вважати коломийську колекцію церковних старожитностей у Національному музеї народ-

ного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Йосафата Кобринського, заснованого у 1926 році. Частину експонатів музею церковного вжитку, зібрану ще його засновниками, Володимир Кобринський особисто передав на таємне зберігання надійним людям, а частину таємно продовжували зберігати в музеї. Єдиним способом збереження, який був доступний музейникам у часи «войовничого» атеїзму, стало замурування їх в одній з музейних кімнат [5, 9].

Загалом діяльність музеїв у Івано-Франківську, як центру області, розпочинається заснуванням у 1928 р. краєзнавчого музею Покуття істориком мистецтва Йосипом Грабовським. У 1939 р. був реорганізований краєзнавчий музей на базі Покутського музею та інших приватних колекцій [4, 26]. За свідченнями В. Мельника у цьому музеї в радянський час відбуваються доволі неприємні речі: «В повоєнний період відбуваються методичні акції зі знищення «ідеологічно шкідливих» творів мистецтва. Гине колекція європейських малярства і графіки, зібрана вихідцями зі Станіслава у Відні, Парижі, Кракові. На друзки розбивають понад тридцять мальованих на склі ікон, які в 1952 році ще встигла побачити й описати Олена Кульчицька. Спалюють дерев'яні хрести і нищать гуцульську кераміку з християнськими символами» [5, 8-9].

Передача приміщення міської ратуші під музей в 1957 році відбувалася в часи, коли масово демонтували та знищували цінні комплекси церковного мистецтва, а функція Івано-Франківського краєзнавчого музею зводилася до заідеологізованого відтворення історії краю. Однак силами поодиноких невеликих експедицій музею в 1970 – 1980-х рр. було врятовано деякі пам'ятки сакрального мистецтва [3, 8]. Колекція церковного мистецтва музею в радянський час була недослідженою, погано збереженою, нереставрованою і, частково, розграбованою працівниками (за свідченнями колишніх працівників музею). Загалом тоді не йшлося про їх належне збереження, а про складування та облік.

Лише у 90-ті роки за реставраційну справу у музеї береться Микола Канюс, випускник Київського державного художнього інституту. Співпраця реставратора з Івано-Франківським краєзнавчим музеєм в якості керівника реставраційної організації «Січень» у 1992 році кардинально змінила стан та принципи збереження збірки сакрального мистецтва. М. Канюс до профілактичних та консерваційних робіт залучає своїх студентів Прикарпатського університету в 1992-1993 рр., і рятує фонд давнього іконопису та поліхромної скульптури музею [3, 9].

Мусимо відзначити, що діяльність М. Канюса мала позитивний вплив на стан реставраційної справи на Прикарпатті. У 1995 році до музею прийшов його учень, а сьогодні досвідчений керівник реставраційної майстерні музею – Валерій Твердохліб. Він зробив також чимало: реставровано понад сто одиниць збереження темперного іконопису, олійного малярства та поліхромної різьби, започаткував успішний громадський проект «Врятуймо скарби разом». На сьогодні у музеї діє Науково-реставраційна рада, підготовлено постійну експозицію церковного мистецтва Івано-Франківського краєзнавчого музею у Ратуші [3, 9].

Серед збірок церковного мистецтва України теперішній Музей мистецтв Прикарпаття посідає далеко не останнє місце, хоча й не належить до давніх віт-

чизняних музеїв. Він був заснований у 1980 р. як Івано-Франківський художній музей у приміщенні найдавнішої архітектурної пам'ятки міста – колишньому костюлі Колегіаті – усипальниці родини Потоцьких (1672-1703 рр.). За час існування тут зібрано п'ятнадцятитисячна колекція художніх творів. Всі фахівці і путівники міста особливо відзначають у цьому музеї галицький іконопис XV-XIX ст., барокову скульптуру, збірку картин італійських, австрійських, польських митців, старовинний церковний одяг і книги, різноманітні вироби народної творчості. Гордістю музею донедавна були експозиції «Сакральне мистецтво Галичини XV-XXст.» та виставка барокової скульптури Йогана-Георга Пінзеля, яка гармонійно вписалася під склепіннями костюлу. Однак теперішнє керівництво закладу недолуго переробило ці унікальні експозиції.

Поява на початку 1980-х років молодого мистецтвознавця В. Мельника, випускника Київського художнього інституту, у Івано-Франківському художньому музеї стала початком створення там колекції сакрального мистецтва (налічує дев'ятсот творів основного фонду). Студентом, за спогадами очевидців, він був дуже допитливим, активним, свідомим, адже перед навчанням на відділенні мистецтвознавства відслужив у радянській армії, цікавився фондами Житомирського художнього музею, культурою рідного Коростеня. Мав надзвичайне вроджене почуття гармонії та краси, аналітичний склад розуму, жив мистецтвом і для мистецтва. Керівником його дипломної роботи про українські народні ікони був Платон Білецький [1].

В. Мельник, за порадою студенток-мистецтвознавців з Прикарпаття Лариси Панчишин та Л. Хом'як, поїхав навесні до Івано-Франківська наприкінці п'ятого курсу навчання. Йому дуже сподобались затишні вулиці з завітчаними віллами, тому він вирішив взяти направлення у Івано-Франківський художній музей на роботу, щоб згодом, прикипіти душею до Галичини, Прикарпаття, Станіслава-Франківська. Особливо імпонувала йому частково збережена побутова культура краю. Франківський музей, таким чином, отримав універсального працівника, який міг провести екскурсію, зробити експозицію, написати науковий текст, статтю у пресі, поїхати в експедицію. Як згадує його соратник М. Аронець: «Як мистецтвознавець зі знанням і великою працездатністю він відразу завоював прихильність і повагу в колективі. Для нього не існувало непосильної роботи. Впадали у вічі незалежність його суджень, непідробна принциповість і ґрунтовність в оцінці мистецьких процесів, які відбувались в Україні» [2, 11].

Його одразу зацікавила й захопила праця по пошуку пам'яток церковного мистецтва. За словами самого В. Мельника: «Звідси завжди вивозили раритети. Лише в Національному музеї у Львові та Національному художньому музеї України у Києві перебувають на збереженні кілька сот творів XV-XVI ст., включно з такими базисними для вивчення українського мистецтва пам'ятками, як ікони XVI ст. монастирського майстра Дмитрія з Долини, «празнички» середини XVI ст. з Калуша, монументальні «Страсті Христові» кінця XVI- початку XVII ст. з Білих Ослав на Надвірнянщині, фрагменти іконостасу церкви Великомучениці Параскеви (1718 р.) на Гуцульщині, Богородчанський іконостас (1698-1705 рр.) Йова Кондзелевича зі Скиту Манявського. Йдеться не про «пог-

рабування» теренів Передкарпаття, бо згадані твори могли б зникнути безслідно. За браком музейних осередків і сподвижників рівня митрополита А. Шептицького, І. Свенціцького чи М. Біляшівського, фундаторів українського музейництва, упродовж XIX-XX ст. відбувалося стрімке оголення місцевого художньо-історичного позему» [5, 8].

Розуміючи це, він віднайшов, каталогізував, віддав на реставрацію, дослідив пам'ятки ікономалярства, барокову скульптуру, стародруки, твори літургійно-обрядового призначення. Дозволи на роботу експедицій музею на складах культового майна він доволі легко здобував у партійного керівництва, адже дуже переконливо аргументував доцільність таких експедицій. Спрацьовувало, напевно, ще й те, що він не був місцевим і не викликав підозр у партійного керівництва області. Йому довіряли ключі і давали карт-бланш. Дбав мистецтвознавець про подальшу співпрацю з реставраторами. Більшість його знахідок реставрувалися у Львівській філії Державних науково-дослідних реставраційних майстерень (тепер – Національний науково-дослідний реставраційний центр Львівська філія) і частково у реставраційному відділенні Київського Державного художнього інституту (сучасна Національна Академія мистецтв і архітектури у Києві). Особисті дружні стосунки довгий час повзували його з львівськими реставраторами Мирославом Отковичем та Надією Скрентович.

Ним було обстежено такі склади протягом 1983-1987 рр. у Залужжі, Пукова (Рогатинщина), Завадки, Болохова (Калушина). Слобода Рівнянської (Рожнятівщина), Підлісок (Долинщина), Чехової (Городенківщина). Це була надзвичайно велика робота, яку він виконував з колегами М. Аронцем і Л. Хом'як та іншими. В. Мельник сприймав кожну експедицію як пригоду, але й дуже ретельно готувався до них. Сміливо лазив на хори, стрихи костьолів та церков, обстежував дзвіниці. Завдяки цим поїздкам ікономалярство цього регіону представлено в експозиції сакрального мистецтва такими першорядними іконами, як мальоване силуетне «Розп'яття» і «Богородиця з пророками» XVI ст., «празнички», «Благовіщення» і «Хрещення» з Войнилівщини, «Воздвиження Чесного Хреста», «Спас Пантократор» пер. пол. XVII ст. з Рогатинщини тощо. Серед знайдених ним шедеврів хочемо виділити ікону-фрагмент готичного вівтаря середини XV ст. з образом Св. Маргарити з драконом, яка мала дарчий напис. Вона була подарована 1940 року польським інженером Павлом Сетковичем церкві в с. Ріпне на Рожнятівщині (знайдено у складі церковного майна Слободи Рівнянської).

Під час спеціально організованих поїздок в 1987-1988 рр. врятовано залишки скульптури майстра Пінзеля в костьолі Місіонерів в Городенці та цікавий комплекс вівтарної скульптури з Бернардинського монастиря в Гвіздці. Хоча основна частина дуже знищених городенківських скульптур була вивезена Борисом Возницьким у 1960-х роках до Львівської картинної галереї, В. Мельник, цілком резонно, настояв на музеєфікації залишків. Л. Хом'як пригадує, як у городенківському костьолі забирали скульптури Пінзеля: «Всі скульптури вже були згружені у авто, але зовсім вгорі ще були невеликі путті, які Віктор особисто все ж дістав в останній момент з височини, порвавши при цьому куртку» [1].

Його робоче місце було зразком для наслідування. Навколо столу розвішані карти області з позначками де які експонати знайдені і т.д., на полицях необхідна література, на столі облікові карточки, друкарська машинка. Ним складена унікальна, на той час, картотека термінів по сакральному мистецтву, а на окремі музейні пам'ятки зроблені наукові картки. Творчої енергії у нього вистачає і на цікаві фотопроекти, пов'язані з сакральним мистецтвом. Цикл фото «Меморія» представляли кам'яні хрести Опілля. Авторами фото був відомий фотограф Павло Дробяк, а ідея та науковий супровід – В. Мельника [1].

У 1993 році ці зібрані під його керівництвом твори стали основою для унікальної експозиції сакрального мистецтва Галичини, розгорнутої під середхрестям колишнього колегіального костюлу у костюлі Непорочного Зачаття. Експозиція була мостом між минулим і майбутнім, місцем зустрічі різноманітних художніх, національно-культурних, духовних традицій, які заслуговують на увагу й пошану [5, 11]. Йому навіть вдалося віднайти у той час (початок 90-х) спеціальні лампи для експозиції, домовився про виготовлення вітрин тощо. Ця експозиція була вивірена мистецтвознавцем до сантиметра, десятки раз продумана до дрібниць. Завдяки В. Мельнику був вибудований унікальний взаємозв'язок пам'яток з інтер'єром храму. В 90-ті навіть один час музей мав назву «Сакрального мистецтва».

Наведемо слова автора експозиції В. Мельника: «Іконопис XV-XIX ст. представлено у двох бічних навах, камерний простір яких нагадує масштаб невеликих дерев'яних церков Бойківщини, Гуцульщини і Покуття, звідки походить більшість іконописних творів. Площу під середхрестям костюлу заповнює барокова скульптура XVIII ст. Експозиція, що огортає інтер'єр по периметру, закінчується у східній наві пам'ятками народного ікономалярства і різьби XVIII-XIX ст.» [5, 11]. Однією з останніх його ініціатив було впорядкування крипти у Колегіаті. Він же підготував путівник-каталог «Сакральне мистецтво Галичини XV – поч. XX ст.» з історією міста та сакрального мистецтва краю, з переліком майстрів, словником термінів, докладним каталогом експонованих творів тощо. Однак, не судилось взяти до рук В. Мельнику цю книгу, смерть забрала його у червні 2005 році і книга вийшла згодом у 2007 році, як підсумок багатолітньої наукової діяльності.

Окремою сторінкою у дослідницькій роботі В. Мельника була унікальна пам'ятка – церква Св. Духа і її іконостас (Рогатин), включена у список світової спадщини ЮНЕСКО. У 1983 р. там був відкритий відділ музею, а мистецтвознавцем створено експозицію іконопису, різьби та скульптури, певний час він навіть жив у Рогатині. Поряд з унікальним ранньобароковим іконостасом 1650 р. в ньому представлено рідкісні ікони XVI-XVIII ст. [7, 5]. Окрім того, В. Мельник каталогізував ікони, іконостаси у церквах довкола цього міста. Як підсумок ґрунтовного вивчення церкви, у 1991 р. побачив світ альбом про цю пам'ятку, а автором-упорядником був В. Мельник. Як влучно зауважив М. Аронець: «Ця робота здобула високу оцінку фахівців й вивела його в ряди талановитих мистецтвознавців України, які вивчають церковне мистецтво» [2, 11]. Відзначимо, що він сприймай

цей об'єкт не лише як інтер'єр, але й проектував ландшафтний дизайн довкола (мальви коло входу церкви, плакучі верби, декоративні кущі).

Його згадують як надзвичайно щедру людину – роздаровував різні мистецькі речі друзям, з охотою ділився своїми знаннями, давав поради [1]. Та й по смерті всі мистецькі речі, архів, збірку живопису заповів рідному музею. Слід відзначити і тісні контакти мистецтвознавця з церковною владою, колекціонерами, меценатами краю. Дев'яносто дві статті у пресі стали надзвичайно важливим елементом пропаганди мистецтва краю, неоціненною просвітительською роботою мистецтвознавця. Дуже влучно підсумував М. Аронець діяльність В. Мельника: «Світлом він пролетів на нашим містом, рідним музеєм й заховався за небосхил, але ми пам'ятаємо його і нас не покидає відчуття, що він досі з нами» [1, 11].

Крім означених постатей та фактів варто згадати й діяльність обласного філіалу Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, які намагались зберегти пам'ятки церковної архітектури. Так із 110 зафіксованих у той час культових споруд 84-90 перебували на державному обліку, а статус пам'яток союзного значення мали чотири церкви (Різдва XVII ст. у Ворохті, Благовіщенська 1587 р. у Коломиї, Святодухівська XVII ст. у Рогатині, Пантелеймона XII ст. у с. Шевченкове); пам'яток республіканського значення коливалася від 8 до 16, (Парафіяльний костел XVIII ст. в Івано-Франківську, костел 1762 р. у Богородчанах, Манявський монастир-скит 1611 р., костел 1666 р. у Рогатині, церкви Різдва у Галичі, Успенська у Крилосі та ін.). Половина з цих об'єктів не мала охоронно-орендної документації, а ситуацію виправили лише в середині 1980-х років, коли в більшості районів завершили складання описів кожного об'єкта (місцезнаходження, умови зберігання, культурну цінність) [6, 310]. Громадськість Прикарпаття також часто порушували питання про необхідність збереження пам'яток сакральної архітектури в краї. До цього пам'яткоохоронного руху вагомо долучились й релігійні громади, адже офіційні державні та громадські організації зосереджували зусилля на відновлення і збереження пам'яток сакральної архітектури союзного і республіканського значення. Сільські громади рятували оригінальні місцеві пам'ятки.

Висновки. Музеефікація пам'яток церковного мистецтва Прикарпаття, як і всієї України мала свою специфіку, адже офіційна влада вимагала викорінення релігії і церкви із суспільного життя громадян. Це призводило до протистоянням між різними ідеологічними, технічними чинниками та фінансово-організаційними обставинами. Протягом років зусиллями М. Канюса, В. Мельника, М. Аронця, В. Твердохліба та завдяки опору місцевих свідомих громадян було врятовано і збережено десятки пам'яток церковного мистецтва – унікальних святинь українського народу. Постать В. Мельника є унікальною і універсальною у колі вітчизняних мистецтвознавців 80-90-х років. Мистецтвознавцем віднайдено, передано, за потреби, на реставрацію, науково опрацьовано понад дев'ятсот творів церковного мистецтва. Особливою ретельністю та естетикою відзначалась, розроблена В. Мельником, експозиція сакрального мистецтва з колекції художнього музею, яка довго була окрасою міста (діяла з 1993 по

2010 рр. у первісному авторському вигляді). Це іконопис Східно-Карпатського та Покутського регіонів, барокова дерев'яна скульптура, стародруки і літургійний церковний одяг. Особливо цікавим фактажем та судженнями вирізняється його велика просвітницька діяльність стосовно церковного мистецтва у місцевій пресі та в монографіях. Матеріали статті стануть важливим кроком до створення цілісної картини збереження українського церковного мистецтва у др. пол. XX ст.

Література

1. Аудіозапис бесіди з Лідією Хом'як. 25. 11.2015. Зберігається в архіві автора.
2. Аронець М. Наче й досі з нами [Текст] / Мирослав Аронець // Галичина. – 2007. – 28 квітня. – С. 11.
3. Врятовані скарби. Каталог реставрованих ікон XVII-XX ст. з колекції Івано-Франківського краєзнавчого музею. – Львів: Манускрип–Львів, 2009. – 128 с.
4. Дундяк І. Образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво [Текст] / І. Дундяк // Культурно-мистецька панорама івано-Франківська (до 350-ої річниці надання місту магдебурзького права): монографія./ Г. Карась (гол. авт. кол), В. Дутчак, І. Монолатій, І. Дундяк та ін. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2012. – С.16-31.
5. Мельник В. Сакральне мистецтво Галичини XV-XX століть в експозиції Івано-Франківського художнього музею. Путівник-каталог [Текст] / Віктор Мельник. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007. – 224 с.
6. Палійчук У. Савчук Б. Пам'яткоохоронний рух за збереження сакральної спадщини Гуцульщини за радянської доби [Текст] / Уляна Палійчук, Борис Савчук // Гірська школа Українських Карпат. – Т. № 8-9. – 2013. – С. 309-312
7. Церква святого Духа в Рогатині: Альбом / Авт.-упоряд. В. І. Мельник. – К.: «Мистецтво», 1991. – 144 с.: іл.

References

1. Talking author of the article with Lidia Chomjak. 25. 11.2015
2. Aronec M. (2007). As if still with us. Halychyna, 28 april, 11 [in Ukrainian]
3. Saved treasures. Product restored icons XVII-XX centuries. Collection Iano-Frankivsk Museum. (2009). Lviv: Manuscript [in Ukrainian]
4. Dundyak I. (2012). Fine and Applied Arts. Cultural and artistic panorama of Ivano-Frankivsk. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 16-31 [in Ukrainian]
5. Melnyk V. (2007). Sacral art of the 15-20 th centuries in exposition of the Ivano-Frankivsk Art Museum`s. Ivano-Frankivsk: Lileya NV [in Ukrainian]
6. Paliychuk U. & Savchuk B. (2013). Heritage conservation movement for the sacred legacy of Soviet times in Gutsulschiny. Hirska shkola ukrainskych Carpat, 8-9, 309-312 [in Ukrainian]
7. Melnyk V. (1991). The church of the Holy Spirit in Rohatyn. Kyiv: Mystectwo [in Ukrainian]